

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA KRŠČANSKEGA UČITELJSTVA

LETO XXVI.

ŠTEV. 3.—4.

LJUBLJANA,
1/IV. 1925.ŠOLI, MLADINI,
UČITELJSTVI
IN STARŠEM!UREDNIK:
FORT. LUŽAR

Vsebina: Naša mladinska literatura. Kriha. — Novi narodni čovjek i zadaća naše škole. Lj. Krajačić. — Ponavljalna šola. Angela Grčar. — Članki o nacionalni in državni vzgoji. F. L. — Listek: Ostrovskij, ustanovitelj ruske drame. — Kultura in književnost. — Društvena in slanovska kronika.

Naša mladinska literatura.

Kriha.

Naša naloga je, da vzgajamo za življenje in ne za šolo. Žalibog pa vzgajamo malo za življenje, veliko pa za šolo, oziroma za nadzornika. Od tega imamo morda mi nekaj, malo pa otroci, ker tista navlaka, s katero smo jim v šoli natrpali možgane, se kmalu razblini, ko pritisne življenje nanje. Zato je toliko tožb, da šola ne dosega cilja. Naloga šole marveč je, da usposobi učenca za nadaljnjo samoizobrazbo in mu vzbudi veselje do nje. **Samoizobrazba** pa je v glavnem knjiga. Torej je naloga šole, da vzbudi v mladini veselje do knjige. To nalogo imajo šolarske knjižnice.

Žalibog pa so naše šolarske knjižnice izvečine zelo revne, namreč: kvantitativno so bogate, toda kvalitativno revne. In to skoraj drugače biti ne more. Zakaj zdaj po vojski, ko se naša mladinska knjiga lepo razvija, manjka denarja zanjo; pred vojsko, ko je bil denar na razpolago, so bile pa knjige slabe. Drugi narodi so že zdavnaj spoznali pomen mladinske knjige in so jo skrbno gojili. Kakšna je na primer mladinska literatura v Nemcih, Francozih ali Angležih? Tam imajo ustanove, ki periodično izdajajo mladinske knjige, kakor n. pr. znana francoska »Bibliothèque Rose. Pri nas pa nam je prve mladinske povesti spisal šele Slomšek.

Slomšek je torej stvaritelj slovenske mladinske literature. On je rabil čtiva za svoje nedeljske šole in ker ga ni našel, ga je spisal sam. Še danes berejo otroci v čitankah njegovo povest »Blažek in Nežica« in še mnogo drugih. Veliko njegovih povesti pa je tudi prestavljenih iz nemščine. Po njegovi iniciativi so začeli tudi celovški bogoslovci prevajati spise Kristofa Šmida.

To je bil začetek slovenske mladinske literature in do povojnega časa se od tega skromnega početka nismo kaj dosti naprej prerinili. Slovenski mladinski literaturi je manjkalo kritike. Edini, ki se je resno spravil nanjo, je bil Stritar, nekaj tudi Levstik. Drugače se je pa vsakdo bal, da ne bi škodoval tam, kjer je hotel koristiti, kajti založniki so tožili, da tega blaga ne morejo razprodati: torej je moral vsak kritik delo le hvaliti in delat reklamo zanj. In vendar rabi vprav mladinska knjiga stroge kritike. Odraslim osebam ni treba vprašanja, kaj smejo brati; zakaj takrat, ko je telo že odraslo, si je tudi duša navadno že poiskala svojo pot v življenju. Mladini pa je treba to pot še le kazati in zato je vprašanje mladinske knjige za pedogoega eno najvažnejših vprašanj sploh.

Imamo pa tri vrste mladinskih knjig. 1. Take, ki samo zabavajo. 2. Take, ki izobrazujejo samo um. 3. Take, ki izobrazujejo um in obenem blažijo srce.

1. Knjige, ki samo zabavajo, zavračamo, ker vzbujajo v mladini strast za čitanje. Preobilica romantičnega čtiva brani mladini, da ne razvija svojih resničnih intelektualnih zmožnosti. Indijanarce in romani, ki pridejo mladini prezgodaj v roke, odbijajo v njej pogled v resnično življenje in so rodile že tolikanj zla. Odrasli lahko marsikaj bere, zakaj resnično življenje je bolj brutalno kot najbrutalnejši roman. Mladino pa lahko vsaka malenkost kruto rani in kaj ima otrok od tega, če je zgodaj razpel svoja krila in poletel v svobodni zrak, pa si je prezgodaj obrisal nežni prah, ki mu pokriva blesteča krila. Takšno zabavno berilo razvije v otrocih toliko bolnih fantazij, ki pozneje v življenju obupavajo same nad seboj in nad vsem svetom.

2. Knjige, ki izobrazujejo enostransko samo um: to so znanstveni in poučni spisi. Le žal, da mladina te redkokdaj bere. Zato so najboljši tretje vrste spisi,

3. ki izobrazujejo um in obenem blažijo srce. Take knjige ustrezajo najbolj namenu mladinske knjige, ki blaži mladini srce, ji bistrijo um, bogatijo njen besedni zaklad in ji razvijajo pripovedovalne zmožnosti. Zato mora biti vsaka mladinska knjiga več ali manj tendenciozna. Moderni pisatelji oni *l'art pour l'artiste*, sicer zahtevajo, da mora biti knjiga samo umetniška, in zaključujejo vsako tendenco. Toda, če se najnovejša literatura sploh oddaljuje od tega načela, se pa v mladinski literaturi to načelo še nikoli ni uveljavilo. In bilo bi zares čudno: o vsem bi smel otrok slišati, samo o tem najvažnejšem in najpotrebnejšem ne: kako naj živi. Saj so bili tudi veliki svetovni pisatelji tendenciozni: Tolstoj je tendenciozen v svojih delih in Zola in Ibsen in Strindberg in med nami je bil tendenciozen Stritar in Aškerc in še marsikdo in še celo naš Martin Krpan ima svojo tendenco. Otrokom sam se tudi tendence v svoji knjigi prav nič ne brani: zakaj otročja narava zahteva za slabo dejanje kazen in za dobro delo plačilo. V svojih knjigah zametava otrok le meditacijo, svetobolje

mu je tuje in dolga opisovanja narave preskakuje. Otročji svet je realen in stremi po dejanju. Otrok tudi rad gleda vzor, ki ga nadkriljuje. Zato zahtevajo nekateri, naj bo knjiga nad otrokom. Samih purančkov in pickov in konjičkov in psičkov in mamic in tistih ponarejeno otročjih vzklikov: ej, da ste videli, jehatana, jémene, se otrok kaj kmalu naveliča. Saj vidimo, da otroci v svojih igrah vedno posnemajo le odrasle in nikoli samih sebe. Tudi igrajo najbolje v vlogah odraslih oseb.

Ena glavnih zahtev, ki jih stavimo na mladinsko knjigo, pa je jasnost: jasnost v izražanju in jasnost v vsebini. Posebno moderni pisatelji radi greše v tem oziru in se izgubljajo v temo, kjer samih sebe ne vidijo. Moderna literatura je zavrgla naturalizem in se vrača k duševni poglobitvi in išče in stika po človeških dušah. In v tem iskanju nekateri samih sebe ne najdejo in mislijo, da jih bo svet imel za tem globlje čimmanj jih razume. Nerazumljivo pa je le to, kar je nejasno, zabrisano, zmotno. Čista resnica pa je preprosta in jasna in gre naravnost skozi glavo in v srce.

Po svojem izvoru imamo: izvirna dela in prevode.

Pri izvirnih delih se ravno pri nas tako jasno izraža resnica, da mora biti pisatelj mladinske knjige zares umetnik. Le splošno priznan leposlovec nam bo podal tudi priznано mladinsko delo. Zato vidimo, da so celo mnogi naši izrečno mladinski pisatelji-učitelji med mladino kaj malo priljubljeni. Vse preveč se pozna učitelj v njih in izvečine je vsaka njihova povest le nekakšna na dolgo izpeljana učna ura. Po drugi strani pa so nam naši splošno priznani pesniki in pisatelji napisali tudi krasna mladinska dela. V splošnem opazujemo, da vsi priznani pesniki in pisatelji v svojem razvoju pišejo za mladino. Menda zato, ker otroci niso strogi kritiki. Vidimo pa, da se na višku svojega razvoja radi vračajo med mladino, n. pr. Župančič, ki je zadnja leta spisal za mladino »Sto ugank« in »Cicibana«. Za Župančičem je šel Bevk s »Pastirčki pri kresu in plesu« in »Palčki in malčki«, potem pa še Gruden, ki je spisal pesmice pod naslovom »Miška osedlana«. Tudi Stritar je še v svoji starosti pisal za mladino. On je pridobil našo največjo književno ustanovo, Mohorjevo družbo, da je začela izdajati mladinske spise in je prva dela zanjo sam napisal. Še zdaj vem, s kakšnim zanimanjem smo otroci brali »Pod lipo«, ali »Zimske večere«. Seveda je k tej priljubljenosti veliko pripomogla tudi založnica, ki je knjige dala ilustrirati. Vsaka slika knjigo poživi. Zato, če le mogoče: v mladinske knjige veliko slik. Pozneje je za mladino v Mohorjevi družbi pisal tudi Meško. Žal, da njegovo delo ni enotno. Tretji del ima preveč meditacij, ki jih bo z veseljem užival umetniško izobražen človek, mladina jih pa ne bere.

V drugih založbah je izdal precej mladinskih knjig Milčinski. Njegova dela so zelo polna smeha in zdravega humorja. Zdi se, da je ravno Milčinski pogodil slovensko dušo; kamor pride, smeši svojo okolico in se norčuje iz frazerstva in ceremonioznosti. In to je najbolj značilna lastnost slovenske duše, da je udarjena na veselo stran ter ji je tragika v

splošnem tuja. Saj imamo šele eno slovensko tragedijo, ki nam jo je spisal Župančič in še za to (»Veroniko Deseniško«) se kritiki izprašujejo, če je kot tragedija uspela. Mladina pa je še veliko bolj kot odrasli dostopna veselju, melanholičnih značajev je malo med njo, zato je prav, da je tudi knjiga ne uči gledati svet v temnih barvah. Saj prinese življenje samo od sebe toliko težav in le na veselo nagnjeno srce jih bo lahko brez škode prebolelo.

Ena največjih pridobitev na polju mladinske literature pa je Erjavec-Fleretovo delo: Naših klasikov izbrani spisi za mladino. Ta dela bodo v kras vsaki knjižnici. Manjka nam zdaj le še kdo, ki bi tudi iz drugih pisateljev izbral dela, ki so pripravna za mladino, n. pr. iz Večernic Mohorjeve družbe. Na ta način bomo dobili kmalu dosti in dobrih mladinskih knjig. Sicer nam pa zadnji čas pisateljev ne manjka, večia težava je z založniki.

Toliko o izvirnih delih. Imamo pa še p r e v o d e. Če nam manjka kake stvari, si jo bomo radi izposodili drugod. Toda pri prevodih je treba velike pažnje, da se prevaja res to, kar ima priznano vrednost in da se prav prevaja. Nam manjka še veliko prevodov Tolstoja, Sienkievica, Jules Verneja in raznih angleških pisateljev. Iz teh prevodov bi potem lahko izbrali dela, ki so za mladino primerna. Eno najboljših mladinskih del svetovne literature: Sienkievic »Skozi puščave in pustinja« imamo že tudi v slovenskem prevodu in ne bi smelo manjkati v nobeni šolarski knjižnici. Poleg tega morajo biti v vsaki knjižnici tudi Jules Vernejeva dela: V osemdesetih dneh okoli sveta (ki je pa menda že pošlo), Carski sel, Kaj si je zmisllil doktor Oks, Mojster Caharija. Treba bo pa še prevesti druga njegova dela: Otroci kapitana Granta, Skrivnostni otok, Kapitan Hateras itd. Vsa njegova dela so polznanstvena in odkrivajo v poljudni obliki tuje kraje in običaje. Tudi Robinzon je polznanstveno delo. Priredil nam ga je za naše čase in kraje Baukart pod naslovom Marko Senjanin. S tem nam je pokazal, kako se mora sploh prevajati; ne dobesedno. Delo je treba prilagoditi našim krajem in razmeram. Divje prizore, ki nasprotujejo našim bolj nežnim navadam, je treba ublažiti in pojme, ki so nam danes tuji, nadomestiti z drugimi. Jezik se mora ozirati na vse fineze izvirnika, obenem pa mora dati delu značaj domačnosti.

Možen je pa še druge vrste prevod: lahko napravimo iz dela samo izvleček in ga priredimo za mladino. Takšno delo nam je podal Šorli v Bobu in Tediju.

Sicer se pa ravno zadnji čas naša prevodna mladinska literatura zelo veselo razvija. Saj smo vtaknili nos nekoliko že skoraj k vsem bližnjim in daljnjim sosedom: Srbom: Čika Jova; Gradnik, Malaj in Malon, Pisani oblaki, Kalamandarija; Erjavec, Srbske narodne pripovedke. Čehom: Riha Pribil, Povest o svatbi kralja Jana; Tille, V kraljestvu sanj; Bradač, Kresnice; Nemcova, Češke pravljice, Babica itd. Angležem: Twain; Mali klatež; Cooperjeva dela itd. Francozom: Bonsels, Prigode čebelice Maje itd. Nemcem: Spillmanova dela, Schmidova dela, Ewaldova itd. Še Kitajcev nismo pozabili: Erjavec, Kitajske narodne pripovedke.

Izbire torej ne manjka; treba samo okusa in denarja in naša mladina si bo lahko s poštenim in lepim čtivom bogatila um ter blažila srce in črpala iz njege vire za poznejšo samoizborazbo. In še eno je potrebno: knjige otrokom prav razdeljevati in jih navajati, da jih pravilno čitajo in uporabljajo. Toda to je pa že poglavje zase.

Novi narodni čovjek i zadaća naše škole.¹

Lj. Krajačić.

Machiavellijeva politička zasada, da se svaki pojedinac imade odgajati u državi za državu, i ako se posve poklapa s političko pedagoškim naziranjem Grka i Rimljana, koji uopće i nijesu poznavali druge odgojne i životne svrhe svakooga čovjeka, još je uvijek svjež. I zadugo je sve moguće i socijalne, i političke, pa i kulturne reformacije i revolucije ne će potresti, a najmanje oboriti. Ista ničeanska utopija »nadžovjeka«, pa anarhistička ideja razaranja, moraju joj se priljubiti i pokoriti. Ona se u svakoj novoj, bilo političkoj, bilo socijalnoj ili kulturnoj formaciji može samo da ispolji u drugom obliku, dok će u svojoj osnovnoj ideji ostati bezuvjetno vječna in nepromjenljiva. Jer i države su trajna forma organizacije pojedinih socijalnih klasa i skupova, kolikogod stoje i država i društvo u nekoj prividnoj opreci, što više, u neprekidnoj borbi. Državna ideja podređuje svojoj vlasti socijalne organizacije, dok se u isto vrijeme svaka društvena zajednica žilavo bori protiv autokracije države, bila ona izgrađena bilo na kojoj političkoj bazi i u kojoj mu drago formi. Međutim ta je međusobna borba, kako naprijed naglasimo, samo prividna i ne može ni da posve podredi društvo, ni da sasvim razori državu. Što više, Wilhelm Wundt je u knjizi »Zur Psychologie und Ethik« raspravljajući o državi ispravno opazio, da država jer je organizovano društvo, ujedinjenje sviju društvenih sila u jednu cjelinu, sama nastoji, te poprimi onakve forme, koje odgovaraju prirodnome razvitku društva. I društvene reforme mogu opet samo da utječu na forme države, ali države razoriti ne mogu, već se, koliko država nije njihovim ciljevima i težnjama pristupačna, moraju podrediti autokraciji njezinoj. Tako se zapravo država i društvo popunjuju, jer nije samo država rad društva, nego je i društvo rad države, pa je upravo država onaj forum, koji drži na okupu svekolike sile narodne volje i bez nje društvo uopće ne bi moglo da opstoji.

Kako pak pojedinci čine društvo, a društvo gradi državu, valja svakoga pojedinca u državi odgajati u dvije odgojne smjernice, da po-

¹ Ponatis iz stanovsko-prosvetnoga lista »Jedinstvo« (z l. 1922, br. 5), ki ga izdaja Udruženje jugosl. učiteljstva, poverjeništvu Zagreb. Pri tem opozarjamo tudi na članek A. Čadeža »Ne staviti poslopja v zraku« v »Slov. Učitelju« l. 1924, št. 7/9, str. 110.

Uredništvo.

stane valjan državljanin; valja ga odgajati kao individuj i kao socijalnu jedinicu. Prema tome se dakle svekoliki odgoj svakoga pojedinca dade svesti na dvije osnovne odgojne ideje: na ideju individualnoga i ideju socijalnoga uzgajanja. I ako se u prvi čas čini, da te dvije pedagoške ideje stoje u nekoj nepomirljivoj opreci, ipak nije tako, ako ih svestranije osvijetlimo. Pače one se jednako, kako se popunjuju društvo i država, međusobno potpomažu i popunjuju. Veliki njemački filozof i pedagog Paulsen u svojoj pedagogici to lijepo izlaže prikazujući, kako se mladež odgaja za društvo, naciju i državu, pa kako se u isto vrijeme u njoj odgajaju sve njezine individualne osobine, koje nastoje, da društvu nametnu ili bolje dadu obilježje vlastitih, samoniklih ideja. I upravo u tome leži uzrok često katastrofi jakih individualnih jedinica, koje nikako ne mogu da ostanu u okviru svoje društvene zajednice, već iskaču nad duh svoga vremena i nalaze se odjedared osamljene, prezirane, ismijavane i proganjane. To je obično sudbina sviju, koliko političkih, toliko socijalnih i kulturnih reformatora.

No to su samo pojedinačne pojave, koje se radaju u dugim stoljetnim razmacima, dok se gross ljudskoga društva odgaja unutar pomenutih dviju pedagoških smjernica i prima sve, koliko kulturne toliko socijalne, etnografske i folklorističke osobine svoje nacije. I u tome leži ona čarobna moć države, koja svoje državljane drži na jakome okupu i koju su oni uvijek spremni platiti krvlju i vlastitim životom, što više i životom i srećom svoje djece.

Skinemo li s teoretskoga pedagoškog rada i filozofiranja o uzgajanju »svečovjeka«, »nadčovjeka«, »altruiste«, »panslavena i t. d. ono fino ruho, kojim prekrivamo голу istinu u odgajanju i obrazivanju pojedinaca, pa realno zagledamo u sve ono, što se iza zavjese tih lijepih filozofskih i pedagoških raspravljanja krije, osjetit ćemo, da je ipak jedna jedina i stalna svrha svakoga odgoja: odgojiti vrijedna i pouzdana državljana. To su od uzgoja dosad tražile sve države, to će one tražiti i u buduće, pa bazirale na principima kršćanstva ili poganstva; na teorijama monarhizma ili republikanizma; na zasadama socijalizma ili boljševizma. Država je uvijek posljednji ideal svakoga uzgoja.

Prema tome i našoj je osnovnoj školi zadatak, da odgaja socijalno i individualno jake i zdrave jedinice, koje će služiti jednoj jedinstvenoj socijalnoj cjelini — državi. To su država i njeni predstavnici tražili od naše, najpače osnovne škole, koja od najveće česti udara prve i posljednje temelje narodnoga odgajanja i obrazovanja, i u vrijeme prije našega oslobođenja, to dakle država i njeni predstavnici s pravom traže i danas u našoj velikoj, oslobođenoj, našom zajedničkom ljubavi prodahnutoj i našim zajedničkim podvigama izgrađenoj velikoj domovini.

Razumije se, na nama, što sad proživljujemo jedno značajno doba konsolidiranja koliko socijalnih, toliko političkih prilika čitave Evrope nakon krvavoga klanja od nekoliko godina; na nama, koji nijesmo prirodnom evolucijom dospjeli u novi sklop jedne jake i jedinstvene monar-

kije sajedinjene od tri brata na Balkanu; na nama, što se silom predašnjih prilika, utjecajem naše okoline i pritiskom autokratstva državnoga, čijim smo interesima morali služiti i po čijim smo se programima morali odgajati, ne će i ne može da se izgradi ni ideal naše velike oslobođene domovine, ni uzor njenoga slobodnog građanina, koji će znati htjeti jednakom ljubavi da prodahne svaki kamen lijepe naše domovine od Triglava do Vardara, da s jednakom srdačnošću susreće svoга brata isto tako na tamnim vodama Bohinja, kao i na zazelenjelim obalama Ohridskoga jezera. Suviše su nas naši gospodari i siledžije kulturno i socijalno odalečili međusobno, a mi smo premalo elastični, da uzmognemo preko noći iz srca našega iskorjeniti sve, umjetnim i nesavjesnim načinom u njemu odgojene nacionalne razlike, da se mognemo priljubiti novome vremenu i izgraditi našu jednu jedinstvenu naciju, jednu jedinstvenu kulturu. Za to treba drugi čovjek; čovjek, koji će izaći iz nas, doći poslije nas i biti čisto narodan, daleko narodniji no mi, koji se još borimo o jedan grumen međaša i voljni smo se i krvariti međusobno zbog jedne mrvice zemlje, koju je prekoračio brat naš samo zato, da se što tješnje priljubi uz nas, u zamisli, da ga što bolje upoznamo. Treba čovjek, te u sebi ne će osjećati razlike kulture, koja nas nažalost danas u mnogome odvaja; treba čovjek, koji ne će poznavati nikakvih razlika, ni plemenskih osobina, već će sa svakim svojim i posljednim bratom, gdje mu drago on bio nastanjen u našoj prostranoj domovini, jednako osjećati i nacionalno i plemenski; treba čovjek, kojega ne će smetati ni latinizam brata susjednoga, a jednako susjednog mu brata bizantinizam njegov u crkvi; treba čovjek, kojega ne će buniti ni prošlost brata njegova, a jednako mu brat ne će spočitavati sadašnjosti njegove; treba čovjek, kojemu će svaki grumen ove drage domovine biti jednako mio bez obzira, je li krvlju ili smijehom natopljen; je li suzom ili uzdasima orošena, jer je svuda i svagdje jednako njegova kao i brata njegovoga, jer je svuda njegova i samo njegova jednako, kao i brata njegovoga. Treba dakle jedan posve novi narodan čovjek, koji će u sebi pokopati sve naše sitničave zadjevce; izravnati sve naše decenijama nastale, koliko kulturne, toliko socijalne i plemenske razlike, jer bismo se varali tvrdeći, da tih razlika danas više nema među nama, gdje smo suviše kratko vrijeme međusobno, da mognemo sanirati, ono, što nam naši narodni neprijatelji imajući pred očima samo svoje državničke interese, odgojnom politikom i nametljivom svojom kulturom narinuše; treba dakle novi narodan čovjek, koji će sve naše momentane mržnje potopiti samo u jednoj jedinstvenoj ljubavi za dobro i sreću svekolike braće svoje, pa će jednakom ljubomornošću čuvati poštenje i čast brata svojega, kako će se ponositi svojim značajem. Uopće treba da dode novi narodan čovjek, koji će biti jedinstven tipus pravoga našeg Jugoslavena bez natruhe bilo kakvoga plemenskog, kulturnog, socijalnog i političkog antagonizma. On treba da se novim odgojem otrese atavističkih griješki,

od kojih trpimo danas mi, od kojih će još koji decenij, i ako u sve manjoj mjeri trpjeti i naša djeca.

A takvoгаа novog narodnoga čovjeka, koji se ne će sam o sebi između nas da rodi, treba između nas odgojiti. On leži u djeci našoj, a njegov brži ili sporiji razvitak i njegovo brže ili sporije uskrsnuće između nas zavisi od toga kako ćemo našu djecu odgajati. Kako odgoj djece od česti leži na školi, od česti na roditeljima, a kako je obrazovanje djece isključivo povjereno školi, to je eto novi zadatak naše škole, da odgoji taj novi tip narodnoga našeg čovjeka.

Ona dakle treba da se dignu u svome radu nad svako strancarenje, nad svaki politički programatički rad; ona dakle ne smije, da stoji u službi nijednoga političkog režima u domovini, ni u službi ijedno tome režimu opozicionalne stranke; ona mora u svekolikome svom radu da se dignu nad svu svakidašnju borbu i političku trzavicu, dakle nad borbu o vlast, pa svojim odgojnim i obrazovnim radom naših budućih generacija služiti samo jednome uzvišenom cilju: izgrađivanju novoga tipa narodnoga čovjeka u našoj domovini, koji će već time, što će u svemu svom radu s bratom svojim uvijek biti samo jedna cjelina, služiti onoj organizaciji, u kojoj je kao dobar i svjestan građanin uklopljen — državi.

Školi dakle predstoji težak zadatak, da između sviju sadašnjih naših plemenskih, socijalnih i kulturnih razlika i oštrina poveže samo one momente, koji su nam bezuvjetno jednaki, da suviše goleme opreke spomoću tih momenata oslabljuje i tako postepeno od generacije u generaciju unosi sve širu, sve jedinstveniju našu jednu čisto slavensku kulturu i tako izgrađuje našega budućeg narodnoga čovjeka.

Kako pak škola nije obučna osnova, niti sama zgrada, već učitelj, to dakle mi treba, da se u našem radu oko obrazivanja novoga tipa našega narodnog čovjeka izdignemo nad svakidašnju sitničavost borbe; mi treba, da se otrgnemo vlastitim momentanim strastima, koje radaju nepravdom i zaslepljuju pravi pogled u budućnost našega čovjeka, pa pošteno, ozbiljno služimo u odgoju naših budućih generacija samo ljubavi i sreći njihovoj i samo što skorijem izgrađenju novoga našeg čovjeka, koji će u sebi potopiti sve naše sitničave mržnje i sav služiti samo velikoj svojoj domovini!

Ponavljalna šola.

Angela Grčar.

Bojim se sicer, da bo marsikoga že naslov sam odvrnil od nadaljnega čitanja, vendar upam prositi nekoliko potrpljenja.

Res je, da je v gotovih razmerah ponavljalna šola prava mučilnica tako za učitelja kot za učence, vendar bom poskusila dokazati, da more postati ista nasprotno tudi vir veselja za učitelja in učence.¹

¹ Ponavljalna šola je imela nekda najslabši sloves že zaradi svojega nič kaj primerneгаа naslova in ker se je v njej res samo površno ponavljalo ter ni bilo pravih

Prej naj mi bo še dovoljeno vprašati, kako morejo tisti, ki so zoper obstoj ponavljalne šole, zagovarjati to, da bi izvrsten učenec-talent sedel **kar pet let** v enem in istem razredu, kar bi pač morala večina naših boljših učencev na kmetih, če odpravimo ponavljalno šolo, ker imamo razmeroma prav malo šol z več kot štirimi razredi. Z desetim letom dokonča zadnji razred in ker pred štirinajstim letom ne sme izstopiti, je pač prisiljen, da sedi še štiri leta na istem mestu. Bil bi pravi čudež, ko bi se, poleg vsega dobrega ne naučil tudi vseh malopridnosti, ki jih je zmožna njegova doba. Ravno, ker je bolj nadarjen ali bolj marljiv, mu žilica ne bo pustila, da bi dan za dnevom posedal križem rok ob istih naukih in morda istem učitelju.

Da ponavlja najvišji razred eno leto ali tudi dve, je pač prav dobro, ker ni mogoče, da bi takoj prvo leto precej obširno snov res tudi temeljito prebavil, čeravno si jo z lahkoto prilasti; a ponavljati čez dve leti isto, je celo za manj nadarjene dolgočasno in duhomorno, kaj šele za normalno razvite.

»Pa naj bi nehalí taki že z dvanajstim letom,« bo priporočal drugi. Vsekako bolje bi bilo to, nego predolgo enolično ponavljanje, a kdor pozna otroke in njihove duševne zmožnosti, bo uvidel, da bi bili tudi na ta način prikrajšani ravno najboljši. — Nekateri celo s trditvijo, da učenci v ponavljalni šoli čimdalje manj znajo, hočejo utemeljevati odpravo iste. Jaz pa bi trdila ravno nasprotno: Če namreč otrok kljub temu, da je skozi dve polletji vsak teden vsaj nekoliko ponavljal priučeno, vendar le ne zna več toliko, kot je znal ob izstopu iz vsakdanje šole, koliko več in hitreje bi bil pozabil šele, ko bi ga nihče več ne spomnil ničesar, s čimer si je prej šest let belil glavo. In ravno v tej dobi bi večina res ne pogledala skoro več knjige, ne prijela za pero, ko ne bi bila prisiljena, ker v življenju ne igra navadno še nobene take vloge, ki bi jo silila k temu. Zato ima po mojem mnenju zelo prav oni hrvatski vzgojeslovec, ki trdi, da bi mladina vsaj do 16. če ne do 18. leta morala ostati nekako v stiku s šolo. — Ali naj bi tiste nadaljevalne tečaje prevzeli ljudskošolski učitelji, ali naj bi se zato odločili posebej usposobljeni, to je drugo vprašanje. Res pa je, da bi bili ti tečaji silno potrebni, koristni pa pač toliko, kolikor bi bili primerno urejeni in strokovnjaški vodeni. Že sedanja ponavljalna šola namreč zahteva, da postopamo v njej precej drugače, kot v vsakdanji. Skoro bi upala trditi, da je tolikim v breme in da ne rodi

knjig na razpolago. Ko pa se je pred več leti posebno po zaslugi okrajnega šolskega nadzornika Lj. Stiasnega (glej »Slov. Učitelj« l. 1909) preosnovala bolj v osnovnošolsko nadaljevalno šolo in dobila posebne učne knjige, je ta šola izpopolnila znano vrzel za 7. in 8. šolsko leto na deželi. Vsi strokovnjaki trdijo, da treba učencem dati nadaljnjo izobrazbo s kmetijsko-nadaljevalnim ali kakim drugačnim poukom, in tudi do 16. leta starosti; a za resnično delo na tem polju je žal pri narodnjakih tako malo resnosti, da — odkrito rečeno — premnogi o tem nadaljnjem pouku celo nič slišati ne marajo. Z izkušnjami in z zadevno učno tvarino, ki smo jo pridobili s presnovano ponavljalno šolo, imamo prav lepo podlagó za vsaktero ureditev nadaljevalnih šol, in sicer tudi pri 7 ali 8 letnem vsakdanjem šolskem obisku.

Uredništvo.

trudu primernih sadov ravno zato, ker tega nimajo pred očmi. S trdo zunanjo silo se v tej dobi ne doseže nič, k večjemu to, da je sploh mogoče vztrajati predpisane ure v razredu.

Ker so otroci te šole duševno in telesno že precej razviti, zahtevajo od učitelja, da jim poda res nekaj, kar jih zanima, kar jim je novo in obenem razumljivo. Zato je ni večje napake, kot je ona, poučevati šablonski po učnem načrtu, ki bi ga prepisali morda od sicer prav dobrega šolnika kakega drugega kraja, druge šole. — Gotovo je vsak izkušen vzgojitelj proti zahtevi nekaterih, da vzgajaj osnovna šola kar popolne kmete, drugje popolne obrtnike in podobno, vendar je neobhodno potrebno, če hočemo sploh kaj doseči, da se oziramo na krajevne razmere in tudi razne druge okoliščine, ki ovirajo ali podpirajo naš pouk. Vsekako je zato silno neumestno in rekla bi brezvestno, če na večrazrednih šolah poverijo pouk v ponavljalni šoli najmlajšim učnim močem, novincem, češ: »Prej smo mi garali, sedaj naj pa ti.« Kako naj z uspehom dela na taki šoli človek, ki nima še nobenih pravih izkušenj, ne pozna ne krajevnih razmer, ne učenčevih zmožnosti in navadno tudi nima tistega sigurnega nastopa, ki je potreben pred otroci, ki so se v šestih, sedmih letih navadili prav dobro opazovati in neusmiljeno kritizirati. Ravno ali vsaj posebno iz tega vzroka je tako škodljiva navada, da se pošilja novince na enorazrednice, kjer potem eksperimentirajo s šolo, da je groza. Najzmožnejši začetnik navadno ne dosega v učiteljskih zmožnostih niti poprečnih starejših šolnikov iz enostavnega vzroka, ker mu manjka prakse, ki usposobi človeka, da z neprimerno manjšim trudom dosega lepše uspehe.

S to opazko pa nikakor ne mislim koga žaliti. Govorim le iz izkušenj zaupnih tovarišev in svoje lastne. Mladi imajo pač svoje prednosti. Na večrazrednicah se iste lahko prav dobro izkoristijo posebno, če učiteljski zbor in zlasti upravitelja vodi v prvi vrsti zmisel za občo korist, tako da se morajo isti umakniti vsi osebni in samoljubni oziri. Enorazrednice pa čestokrat ubijejo ves idealizem in neredko tudi zdravje za vse življenje posebno še, če so prenapolnjene. Čas bi bil, da se njih število omeji vsaj na one res zakotne vasi, iz katerih maloštevilnim otrokom radi prevelike oddaljenosti ne kaže hoditi vsak dan v sosedno večrazredno šolo. Seveda, tisti, ki bi o tem lahko odločali, žal, ne bodo tega brali, a zdi se, da že nekoliko odleže, če zlo potožimo razumevajočemu sotrpinu.

Na prvi hip se zdi, da sem zašla od svojega namena, da namreč dokažem, da ponavljalna šola ni tako zlo, kot se navadno misli, vendar upam, da so pozorni čitatelji že v navedenih trditvah našli glavne vzroke oziroma pogoje, pod katerimi ravno v ponavljalni šoli lahko uživemo največ veselja. Tudi to govorim iz izkušnje in ne morda radi lepšega.

Celo v vojnih letih, ko smo bile na šolah večinoma same ženske in sem imela zato opraviti z dešk o ponavljalno šolo, sem se često čudila,

kako razumno so sledili predavanjem že napol dorasli fantje. Ko bi ne bilo na žalost skoro v vsakem razredu par garjevih ovac, ki le prerade pokvarijo veselje vsemu razredu, bi bil pravi užitek učiti te vedoželjne paglavce. Seveda treba k temu nele razumevanja otroške duše zlasti v tej dobi, temveč tudi nad vse skrbne priprave in veliko, veliko razmišljanja. — Ko bi mnogi, ki opravičujejo svoje neuspehe v ponavljalni šoli kratkomalo s trditvijo, da je tu itak vsakega truda škoda, ker je tako zaman, raje iskali vzrokov bolj blizu sebe, pa bi bilo marsikje boljše. Z enostavnim ponavljanjem berilnih vaj, pozabljenih in morda ne najpotrebnejših računskih operacij in podobnim seveda ne bomo zainteresirali mladine, v kateri že vse kipi radovednosti, zvedavosti, želje po uveljavljanju svojih skritih sil — dušnih in telesnih.

Če smo prej skozi šest let nastopali bolj kot strogi očetje in matere, skušajmo sedaj vedno bolj pridobivati prijateljsko zaupanje svojih učencev. Tako jih obdržimo pod vplivom tudi še poznejša leta, ki so zanje tako nevarna. Ni lahko združiti prave resnosti in dostojanstvenosti s primerno domačnostjo in zaupljivostjo, a bolj ko se komu to posreči, lažje in koristneje bo občeval s svojimi učenci tudi po šolski dobi — in ravno to je tako eminentne važnosti. Ne smemo pozabiti, da je ob izstopu učenec in učenka še prav šibko drevo in ves naš večletni trud se lahko prav kmalu razblini v nič, ako doraščajočo mladino pustimo čisto vnevar in se kvečjemu jezimo nad njo, ko prezirljivo koraka mimo nas, kot da se nikdar v življenju še nismo videli. Na nas samih je, da ji gremo nasproti, da jo — neopaženo sicer — podpiramo do polnega razvoja; pot pa si pripravimo že v ponavljalni šoli. Napeljimo niti, ki nas bodo vezale še poznejša leta: Učitelji sadjarji, čebelarji, pevci, godbarji, telovadci itd. bodo kaj lahko vsak čas našli stika z vsem okolišem; enako učiteljice pevke, spretne v ročnih in drugih gospodinjskih delih ne bodo težko našle prilike, da se snidejo z bivšimi učenkami. Koliko lahko koristijo z nevidnim vodstvom ravno v letih, ki so za dekleta najbolj nevarna! Za tako skrito vodstvo pa je treba zaupanja in tega ravno skušajmo pridobiti že v ponavljalni šoli.

Ker so ure za dekliško ponavljalno šolo odmerjene tako pičlo, je baš prav, da učenkam samo nekako naznačimo, kaj vse bi jim bilo še treba znati. S tem, da jim vzbudimo zanimanje za razna ročna dela, lepo petje, deklamiranje, umno gospodinjstvo, postrežbo bolnikov i. dr. smo že pripravile pot poznejšim gospodinjskim in izobraževalnim tečajem, ki so tolikega pomena za izobrazbo našega naroda. Le iz temeljito izobraženih, globoko krščansko vzgojenih Slovenk bo vzrastel čil slovenski rod, ki bo s potrebno žilavostjo kljuboval številnim notranjim in vnanjim sovražnikom. K temu pa pripomore poleg dobre osnovne šole in drugih vzgojnih in izobraževalnih institucij veliko lahko tudi naša — doslej, žal. — pastorka: p o n a v l j a l n a , oziroma boljše izraženo, n a d a l j e v a l n a š o l a .

Članki o nacionalni in državni vzgoji.

F. L.

Poleg manjših doneskov je priobčil »Slovenski Učitelj« po svetovni vojni sledeče sestavke (teoretične in praktične vsebine) o vzgoji jugoslovanske nacije.

1. Prof. Iv. Vesenjak, Naša šola v naši novi državi. (Govor na predvečer manifestacije za narodno ujedinjenje.) Letnik 1919, št. 1, str. 8 in št. 2 na str. 40.

2. F. Lužar, Srbsko združništvo in ljudska izobrazba. Letnik 1920, št. 2, str. 25.

3. F. Lužar, Nacionalizacija šole. Letnik 1920, št. 5, str. 96.

4. Angela Grčar, Na delo med narod. Letnik 1920, št. 7/8 str. 135.

5. F. F. L. Vzgoja naroda in inteligenca. Letnik 1921, št. 2, str. 69.

6. R. Pečjak, O pomenu narodnosti in narodne vzgoje. Letnik 1921, št. 3, str. 56.

7. Al. Kržišnik, Vzgajajmo Jugoslovane. Letnik 1921, št. 4, str. 69.

8. Janko Grad, Česar je narodu treba, ti podeli mu ljubó. L. 1921, št. 6, str. 90.

9. T. Jedrlinič, Za narodno jedinstvo. Letnik 1921, št. 7, str. 112.

10. Njegovo Veličanstvo kralj Peter I. Letnik 1921, št. 8, str. 121.

11. E. Šušteršič, Vzgojimo domovini trezen rod. L. 1921, št. 12, str. 192.

12. Spomin na vojvodo Živ. Mišiča. Letnik 1922, št. 2/3, str. 43.

13. A. K., Proč s tujo navlako. Letnik 1922, št. 8/12, str. 113.

14. A. Čadež, Kaj pospešuje drž. vzgojo? L. 1923, št. 3/4, str. 52.

15. F. Lužar, Kraljevič Marko v srb. narodnih pesmih. Letnik 1923, št. 5/6, str. 73 in št. 7/9, str. 101.

16. Jan. Grad, Smernice kat. učiteljstvu. L. 1923, št. 10/12, str. 113.

17. Fr. S. F., O vzgoji drž. in nar. zavesti. L. 1923, št. 10/12, str. 119.

18. Prof. dr. A. Medved, Krščanska vzgoja, najtrdnější temelj države in človeške družbe. Letnik 1924, št. 7/9, str. 105.

19. A. Čadež, Ne staviti poslopja v zraku (Sveto služimo domovini sveti). Letnik 1924, št. 7/9, str. 110.

20. Jul. Slapšak, Učitelj v službi naroda in države. Letnik 1924, št. 10/12, str. 145.

21. Lj. Krajačić, Novi narodni čovjek i zadaća naše škole. L. 1925, št. 3/4, str. 37.

Krasno jedro vsega dela pa je predstavil Julij Slapšak v referatu »Ljubezen učencev do učitelja — pogoj učnih uspehov, kako naj si pridobiva učitelj to ljubezen«, kjer končno pravi (v »Slov. Učitelju« letnik 1923, št. 3/4, str. 43): »Usoda naše mile majke Jugoslavije leži pred nami. Vse za vero, dom in kralja. Pamet govori, ljubezen poje. Pojmo torej visoko pesem ljubezni. Vse moje bogastvo so moji šolarji, naš dom, naš kralj!«

Ostrovskij - ustanovitelj ruske drame.

Fran Valjavec.

I.

Med vsemi slovanskimi literaturami 19. stoletja se je povzdignila ruska najviše. Ona se je najizraziteje razvila na podlagi tradicij 18. stoletja najprej v narodno literaturo, pozneje — v štiridesetih letih — pa v mednarodno in si je priborila med slovanskimi literaturami prvenstvo, ki ga ji je nesporno priznala svetovna literarna kritika. Kajti pisatelji štiridesetih let, in med temi posebno grof Lev Tolstoj, prvak vseh slovanskih pisateljev, dalje Dostojevskij, ki si je kot izrazit psiholog in psihopatolog zaslužil prvenstvo v svetovni literaturi, Turgenjev in Gončarov, so z umetniškim realizmom in vsečloveškimi idejami, izraženimi v svojih umotvorih, ovekovečili slavo ruske literature. In od tega časa dalje zavzema ruski realizem važno mesto v svetovni literaturi.

Ruski realizem! — Kdo ga ne pozna? Kdo še ni slišal, kdo še ni čital kaj o njem? Če pa razmišljamo o njem globlje, se moramo nehote vprašati: odkod vendar to, da je ravno ruski realizem postal tako mogočen faktor v literaturah, odkod to, da se je sploh med Rusi realizem tako krepko ukoreninil?

Na to vprašanje odgovarja dr. I. Prijatelj¹ takole: »Ni ga kmalu naroda na svetu, ki bi imel tolikšen zmisel za realizem, kakor ga imajo Rusi. Živeč bolj v neizmerni prirodi nego v ozkih stavbah človeških rok in duha, bolj na planem nego v mestih, navezan v borbi s prirodo in v obvladanju njenih sil bolj na sočloveka nego na samega sebe, ima Rus mnogo več zmisla za prirodo in veliko bolj upošteva družabno sodelovanje nego zapadnjak, ki se je tekom stoletij navadil, vedno bolj izolirati svojo duševno individualnost v zavesti, da mu je njegovo telesno blagostanje zasigurano v več ali manj zadovoljivih državnih napravah, pri katerih stavbi in uredbi je sam sodeloval. Ruski narod kot tak, namreč s širokimi svojimi masami, si ni sam ustanavljal svojega državnega doma. Rusko državo so ustanovili tujci in dolga stoletja so jo upravljali ljudje, ki so bili ali tujci ali pa taki domačini, ki so zrlí na svoj narod z visokega viška daleč dol, samovšečno smatrajoč ljudske vrste za vladance, nikdar za sovladatelje. Pomanjkanje takšnih državnih institucij, v katerih bi bil prišel narod do besede, je v veliki meri pospešilo razvoj literarnega realizma pri onih Rusih, ki so, že po naturi nagnjeni k opazovanju in obvladovanju prirode — živeč sredi nje! — pričeli jako zgodaj vnašati svoje družabne brige v leposlovje, na edino svojo javno tribuno. Sicer je tudi to leco skrbno stražila cenzura, nič manj, ampak rajši še bolj stroga in bornirana nego na zapadu, a cenzura ni zajezila živega, naraščajočega potoka misli in čuvstev, ki ji je povsod uhajal skozi njene okorele prste. Morebiti nikjer tako kakor na Ruskem se je navadil pisatelj pisati in čitatelj čitati med vrsticami.«

Da pa je postal ta, Rusu takorekoč prirojeni realizem, pravi umetniški realizem, sta največ pripomogla dva literarna velikana: pisatelj G o g o l j (1809—1852) s svojimi novetmi in komedijami in kritik B j e l i n s k i j (1810—1848) s svojimi temeljitimi literarnimi ocenami in globokomiselnimi kritičnimi razpravami.

Po pravici smatra ruska ¹⁸⁴⁸realistična umetnost Cogolja za svojega ustanovitelja, realistična kritika pa Bjelinskega za svojega očeta. Kajti »kakor se

¹ V svoji knjigi: »Predhodniki in idejni utemeljitelji ruskega realizma«, str. 1—2.

naslanja vse rusko leposlovje zadnjega več nego pol veka na Gogolja, tako se je gradila ruska literarna kritika tega poslednjega obdobja na temeljih Bje-linskega.«²

Vsi pisatelji štiridesetih let in poznejši so tedaj hodili po literarni poti, ki jo jim je bil začrtal Gogolj; a posebnost in zasluga le teh je, da so na podlagi literarne kritike tistega časa prekvasil svoje umotvore z vsečloveškimi zahtevami in svetovnimi idejami, ki so že od francoske revolucije sem gibale vso zapadno Evropo, in na ta način ustvarili iz ruske nacionalne internacionalno literaturo.

Do Gogolja namreč, vštevši tudi njega, take ideje, ki so gibale zapadno Evropo — kakor: liberalizem, socializem, skepticizem, filozofija, asketizem in senzualizem — v ruski literaturi niso nastopale kot vodilne; kolikor pa so se pojavile v njej, so se pokazale kot nezrele, diletantski obdelane; in na pisatelje, ki so se lotevali njih obdelave, so z zapada gledali kot na umetnike probujajočega se ruskega genija, dočim so bili ti pisatelji za Rusijo brez graje, saj so rusko življenje opisavali mojsterski, n. pr. Lermontov, Puškin, ali sam Gogolj.

Temu kratkemu pojasnilu o ruskem realizmu naj v svrhu lažjega umevanja dramatika Ostrovskega sledi še nekaj besed o ruski kritiki, oziroma cenzuri. Zakaj »kritika« — pravi dr. Prijatelj³ — »je na Ruskem najbolj pripravljala izraziti in dosledni realizem s tem, da ga je s filozofsko utemeljenimi razlogi sadila v umove umetnikov in ... s poljudnimi teoretskimi ocenami in razmišljanji krčila pot tudi do okusa občinstva ... Kakor v vseh literaturah, je tudi na Ruskem kritik šel kot sejalec pred pisateljem preko literarne njive in sejal semena, ki jih je potem navdihnjenje umetnikov pozvalo k rasti in razcvetu. Toda kritika je imela v tistem času v Rusiji, kakor v vseh absolutističnih državah, mogoče še težavnejše stališče nego leposlovje ... Umetnik pisatelj govori o simbolih in prilikah in prisposodobah, iz katerih izlušči goli in direktni zmisel šele duševno sodelovanje čitatelja, gledavca ali poslušavca, seveda prirodno inteligentnega in dovzetnega. Kritik pa imenuje stvari in izraža ideje naravnost in prihaja veliko lažje v opreko z birokrati, katerih bistvena lastnost je bilo in je vedno mnenje, da je mišljenje državljanov najboljšje spravljeno v njihovi glavi in pa v predpisih, ki jih dajejo svojim specialnim uradnikom, imenovanim cenzorji ... Cenzurna praksa v vseh absolutističnih državah v predmarcu si je dovoljevala na pisateljih marsikatero operacije, ki nam vzbujajo dandanes smeh, ruska pa je bila pogosto naravnost absurdna ... Pod vladno carja Pavla pisatelj za nobeno besedo ni vedel, če jo propusti cenzor; besede: družba, meščan, domovina so bile prepovedane ... Medtem ko se je pod Aleksandrom I. cenzurna praksa malo ublažila, je pod dolgotrajno vladno Nikolaja I. ... zopet dospela do neverjetne strogosti.«

¹ Povod k temu je dala vstaja dekabristov, ki so nameravali na dan kronanja Nikolaja I. (14. decembra 1825) umoriti mladega carja. Odtod imajo ti zarotniki tudi svoje ime, kajti naš december je ruski »dekábr«.

Skratka pod njegovo vladno je cenzura »vohala« za vsako besedo hudoben namen. Literarna dela, ki so se nanašala na tlačansko pravo ruskega kmeta in na korupcijo med ruskim uradništvom, so bila prepovedana dolgo časa, tako Gogoljev »Revizor« in »Mrtve duše«, ker je bil naslov teh po sodbi moskovskega cenzorja brezverski, češ, duša je neumrjoča, Turgenjevi »Lovčevi zapiski« in drugo ...

Pod takšnim pritiskom na duševno svobodo, so bili duhovi ruske inteligence prisiljeni, obrniti svoje duševne sposobnosti v drugo smer. In obrnili so

² O. c., str. 413.

³ O. c., str. 78—79.

svoj pogled na zapad ter pričeli proučavati njegovo kulturo, s katero so Rusi prvič prišli kompaktno v stik za časa Napoleonovih vojn.

Ruska inteligenca se je z vso silo vrgla na idejno filozofijo Nemcev. Proučavala je na eni strani njih filozofe: Kanta, Fichteja, Schellinga, pozneje Herdera in Hegela, na drugi strani pa francoski saint-simonizem, t. j. praktični socializem.

Središče vsega umstvenega kipenja je bila Moskva in njena univerza. Ali prav kmalu so se duhovi, ki so bili spočetka edini, razcepili na dva tabora, v dve idejni struji, katerih vsaka zase je s svojimi načeli hotela potegniti ogromni ruski narod za seboj in po svoje preobraziti in kultivirati matuško Rusijo. Ti dve struji sta bili: »slavjanofili« in »zapadniki«.

Da ime samo ne bo koga zmotilo, da bi si po njem tolmačil tudi celokupni program stremjenja ene ali druge struje, moram dostaviti takoj, da v teh nazivih ni natančno izražen celoten značaj obeh pravcev. Zakaj slavjanofili so vse drugo prej hoteli, kakor vnemati se za vseslovanstvo in podobno, če izvzamemo enega najmlajših pristašev slavjanofilstva, Ivana Aksakova, ki si je res močno prizadeval in »sam organiziral rusko gibanje za osvoboditev pravoslavnih balkanskih Slovanov izpod turškega jarma«. Na kratko rečeno: slavjanofili so bili prav za prav svoje vrste romantičniki; ves njihov idejni sistem stoji na filozofiji Nemca Schellinga, ki je umetnost povzdignil v kult in s tem potegnil za sabo vso romantiko evropskih narodov. In kot pravi romantiki so si slavjanofili postavili geslo: pravoslavje, samodržavje, narodnost! Bili so mnenja, da se mora Rusija razvijati, nemotena po principih in ustroju zapadnoevropskih držav, na podlagi svoje preteklosti, svojih vzhodnih tradicij. S tega vidika motreč so v polni meri obsojali Petra Velikega — letos obhajamo 200 letnico njegove smrti — češ, da je on s svojimi nasilnimi reformami pretrgal pot naravnega razvoja ruske zgodovine. Slavjanofilom je bila ruska preteklost vse, zato so »s svojim posezanjem v rusko davnino močno pospešili znanstveno proučevanje ruske zgodovine in kot publicisti odsritosrčno zastopali v obsegu svoje znanosti marsikatero napredno idejo, n. pr. boj cenzuri in deloma tudi tlačanstvu«.⁴

Z raziskavanjem ruske starine ravno je pa slavjanofilstvo močno vplivalo na mnoge ruske najzaslužnejše leposlovce, in med temi tudi na Ostrovskega, kar bomo videli pozneje.

Kar se pa tiče zapadnikov, jih pa tudi ne smemo smatrati po eni strani kot nasprotnike narodnosti, le da jo tako izrazito niso poudarjali kot slavjanofili, po drugi strani pa tudi ne kot slepi posnemalci vse zapadne kulture. Oni so marveč »v veliko večji meri praktična, socialno-bojna četa z nemško izšolano mislijo in francoskimi socialnimi gesli. Oni ne kolovratijo več — (v nasprotju s slavjanofili) — po romantični narodnosti, ampak stoje na nji trdno... in snujejo napredek Rusije skupaj z Evropo, ne več stran od nje... in so še v veliko večji meri (kot slavjanofili) izurili rusko misel, nazorno pokazali faktično sedanost v obliki točnih opisov ruskih etnografičnih odnošajev, нравov, socialnih raziskovanj ruske družbe in začrtali smernice, po katerih bi se mogla Rusija kultivirati v občno človeškem pravcu. Slavjanofilstvo je bilo torej bolj teorija, zapadništvo bolj praksa.«⁵

Obe struji — zapadništvo kakor slavjanofilstvo — pa predstavljata štiri-deseta leta kot dobo idej, ki so se izpeljale v življenje — vsaj deloma — šele v šestdesetih letih, za časa carja Aleksandra Osvoboditelja.

Po tem daljšem uvodu, ki naj služi kot pojasnilo za lažje umevanje Ostrovskega, prehajam k ruski drami in njenemu ustanovitelju. (Dalje.)

⁴ O. c., str. 272.

⁵ Dr. I. Prijatelj, o. c., str. 275—276.

Jubilej šolskih bratov.

V naši domovini sicer nimamo nobenega zavoda šolskih bratov, vendar bi ne bilo prav, če bi se krščanski učiteljski list ne spomnil te blagodejne šolske institucije, ki je nedavno praznovala 200 letnico obstoja. Dne 26. jan. 1725 so bili duhovni sinovi s v. J a n e z a B a p t. d e l a S a l l e na najvišjem mestu s papeškim pismom »In apostolicae dignitatis solio« priznani kot verska kongregacija.

Janez B. de la Salle je bil rojen 30. aprila 1651 v Rheims-u na Francoskem. Posvetil se je kljub temu, da je bil najstarejši sin odlične rodbine, službi oltarja. Poln ognja za srečo in blagor ljudstva, se je zavzemal z vsem srcem za pouk in vzgojo mladine. Že l. 1681. je ustanovil zavod, ki naj bi se vanj sprejemali zlasti revni otroci. Da bi se mogel apostolskemu vzgojnemu poklicu docela nesebično žrtvovati, se je odpovedal časti kanonika, poleg tega pa razdelil očetno dediščino (40.000 frankov) med siromake. Predvsem si je prizadeval, da bi odgojil dobrih učiteljev in vzgojiteljev, ki bi bili sposobni mladino prepojiti z duhom krščanstva. V svojem zavodu pri Parizu je imel seminar za učit. pripravnike. Prestati je moral preizkušnje vsakovrstnega nasprotovanja; toda strupene pušice sotrpinov so bile za njegovo delo blagoslov, ne prokletstvo. »Ako pustimo bratom svobodne roke, kmalu ne bo več nobenega rokodelca, ki bi ne znal čitati in pisati. Zato je v državno-pravnem interesu, da se zatro.« (Granet.) Tak je bil duh po žanru prosvitljenega Voltaire-ja.

Janez Bapt. de la Salle je pa tudi ustanovitelj obrtnih in tehničnih šol, realnih in poboljševalnih zavodov. Svojim duhovnim sinovom, bratom krščanske šole, je zapustil dragoceno dediščino v svojih »navodilih in pravilih«. Zlata zrnca njegove krščanske pedagogike so:

Molitev, poučevanje, nadzorstvo, zgled.

Posebej je treba poudariti še njegovo očetovsko skrb za res krščansko učiteljstvo. Kakor je bil skrbno pozoren na to, da so se njegovi redovni sobratje temeljito izobrazili in izpopolnjevali v potrebnih vedah, vendar pri vsem zaposlenju ni pozabil odgoje vzornega svetnega učiteljstva. Ustanovil je blizu Pariza poseben seminar, kjer je kandidat izkazoval vso svojo ljubezen in vdanost. Učitelj mu je bil poslanec, služabnik in sotrudnik Kristusov; zastopnik Odrešenikov ter angel varih mladine.

Kar je veliki pedagog de la Salle s svojo srčno krvjo sejal, živi še danes in donaša krasne sadove. Zavodi šolskih bratov so razširjeni po vsem svetu. Družba šteje točasno čez 16.000 članov; v vzgoji ima 270.000 učencev.

O priliki 200 letnega jubileja je poslal sedanji papež Pij XI. skromnim bratom ljubezljivo pismo, ki v njem poudarja: »Usluge, ki jih je izkazovala kongregacija Cerкви in vzgoji, so tako velike, da se iz njih jasno razvidi božje zvanje njeno... Težko je popisati, kako je mladina prav vsled prizadevanja šolskih bratov napredovala ne le v znanju, marveč tudi v čednosti...«

A. Čadež.

Slovenska čitanka za obrtna učilišča. Stavil Henrik Podkrajšek, profesor na tehnični srednji šoli v Ljubljani. Z 20 slikami. Ljubljana, 1924. Str. 340. Vezana knjiga 50 Din.

Ustroj šolskih čitank je dobro znan. Vse šolske čitanke so si zelo podobne, vsebujejo namreč pesmi in prozaične sestavke večinoma leposlovne vsebine. Tudi znanstveni članki navadno oblečejo leposlovno odelo, da bi tako bolj mikali mladino. Nekoliko drugačen namen ima čitanka za obrtna učilišča. Na teh šolah je skoro ves pouk tehničen, strokoven, ki se ozira le na dotično stroko. Zato potrebuje učenec, da ne bo njegovo znanje preveč enostransko, nekoliko širšega razgleda. Kdo naj mu pa nudi tak razširjen obzor? Izvoljena stroka sama tega ne zmore; torej treba druge pomoči. To mu podaja čitanka.

Pričujoče delo vsebuje osem poglavij poleg tehničnega slovarja. Prvo poglavje šteje 30 vzgojnih, poučnih in zabavnih spisov. Drugo poglavje govori o narodnem gospodarstvu: o delu, kartelih, o pomenu strojev, o denarju, kreditih, obcih itd. Za učence obrtnih zavodov je to poglavje gotovo zelo važno, čeprav morda najtežje, ker je potrebno za to vedo že precej splošne izobrazbe. Lažje je tretje poglavje, ker obravnava zdravstvo, ki je za vsakega človeka velikega pomena. Četrto poglavje nas vodi od doma po svetu. Seznanja nas z domovino, opozarja nas pa tudi na napredek v tujini, kar brezdvomno spodbudno vpliva. Peto poglavje nam riše glavne zgodovinske dobe, zlasti naše ujedinjenje. Za obrtna učilišča utegne biti najvažnejše šesto poglavje: Priroda, obrt in umetnost (str. 182 do 271). Ta oddelek združuje na omenjenem prostoru glavne stvari, ki jih mora vsak obrtnik, pa tudi vsak omikanec vedeti. Tu dobivaš pregled o silah, ki človeka pri delu podpirajo: ročna sila, voda, para in elektrika. Sile pa počitujejo svoje delo na tvarini, ki je ali les, ali glina, kamen, premog, kovina. Tvarino obdelujejo razni obrtniki: zidarji, mizarji, strugarji, kiparji i. dr. Prirodne sile uporabljajo človeku v korist razne iznajdbe: električna luč, fotografija, brzojav, telefon. O vsem tem govori to poglavje. Vsak obrtnik je pa tudi državljan. Kake pravice ima? Kake dolžnosti mora izpolnjevati? Kako more pospeševati svojo stroko? O vsem tem ga poučuje sedmo poglavje: »Iz državljanškega nauka«. Zadnje poglavje (osmo) pa prinaša iz življenjepisov iznajditeljev (Fultom, Stephenson) in naših domačih industrialcev, obrtnikov in umetnikov kot vzornikov, po katerih naj se ogleduje naša mladina, da bo njej uk ne le koristen za življenje, ampak tudi vir sreče za druge ljudi.

Ta knjiga je nastala iz nujne potrebe. Sestavljačec je imel mnogo truda, da je mogel zbrati potrebne sestavke. In to delo, v naših slovstvenih razmerah ni lahko! Naše slovstveno bogastvo tiči v listih in ne v knjigah. Kako težko pa je v tem širokem brezdnju najti potrebno in primerno tvarino. Zato je moral sestavljačec često sam poseči za pero in spisati članke, ki jih domače slovstvo ni nudilo.

Čitanka je namenjena obrtnim učiliščem, pogršati pa bi je ne smela nobena šolska knjižnica in nobena društvena čitalnica kot pouk in pobudo za kvišku stremčo mladino.

V. Steska.

»Predavanja za dekliške sestanke.«

Orliška podzveza v Ljubljani (Ljudski dom) je tekom zadnjega 1½ leta izdala 6 zvezkov predavanj. Vsa so prav skrbno sestavljena in vredna vsega priporočila. Posamezni zvezek stane 5 Din. Naroča se pri Orliški podzvezi v Ljubljani.

Marsikaj je iz teh predavanj porabno že za ponavljalno šolo in sicer ne le dekliško marveč tudi deško — tako n. pr. poglavja o treznosti, varčnosti, glasbi, petju itd.

Zlasti pa ne smejo pogršati teh predavanj one marljive tovarišice, ki hočejo ostati v stiku z mladino tudi po šolski dobi, v letih, ki bo najbolj nevarna. Učiteljice, ki si znajo pridobiti zaupanje takih deklet, se bodo iste spominjale z ljubeznijo in hvaležnostjo še v poznih letih. Bolj, ko bodo spoznavale svet in nevarnosti, ki celo v organizacijah, ki stoje na strogo katoliški podlagi, preže nanje, bolj bodo vedele ceniti njo, ki jih je s spretno roko obvarovala marsikake zablode, ki bi ji bila sicer morda utisnila pečat sramote za vse življenje.

Ravno imenovana predavanja so za tak stik kot nalašč. Marsikaj bi bilo porabno tudi za roditeljske sestanke, n. pr. poglavje: »Ljubezen do malih« i. dr. Naše podeželske »ljudske visoke šole« bodo s pridom črpale iz tega vira.

Ob tej priliki naj mi bo dovoljeno tudi pripomniti, da uredništvo »Vigredi« hvaležno sprejema taka in podobna predavanja in jih od časa do časa objavlja. Čim več bo sotrudnikov, bolj pestra bo vsebina, zato tudi bolj mikavna in bolj koristna. Ravno učiteljstvo, ki si tekom svojega službovanja nabere toliko izkušenj, bi največ lahko pripomoglo k vzgoji našega boljšega, a mnogokje še vse premalo poučenega naroda.

A. G.

»Mati vzgojiteljica.« Pod tem naslovom izide za Veliko noč v novi izdaji knjiga, ki je ne bi smela pogršati nobena tovarišica. — Naroča se že sedaj pri Upravi »Vigredi«, Ljubljana, Ljudski dom in stane tam s poštnino vred samo 16 Din. Po knjigarnah bo pozneje pač dražja.

Ker je knjiga zlasti našim mladim materam tako silno potrebna, bo vsaka vzgojiteljica skrbela, da pridobi za naročbo iste čim več naših dobrih žena in morda tudi hišnih »tetk«. To ni knjiga, ki bi si jo človek za teden ali štirinajst dni izposodil iz knjižnice, marveč postati bi morala nekak brevir vseh naših krščan-

skih žena. Koliko lažje bi bilo naše delo v šoli, ko bi bile naše matere dobre vzgojiteljice. Lotimo se dela pri korenini!

A. G.

F. S. Finžgar: **Prerokovana**. Slike iz svetovne vojne. Zbranih spisov V. zvezek. Založila Nova založba v Ljubljani. — V petem zvezku svojih spisov je Finžgar zbral eno povest in več črtic, ki jih je med svetovno vojno objavljaval v Domu in svetu, ki se pa prijetno razlikujejo od običajne medvojnne in povojne literature. Epičnega duha, kakršen je Finžgar in ki ga vedno močnost zunanega dogodka spodbode k pisateljskemu oblikovanju, je najprej prevzela sila onih pretresljivih časov, da je leto za letom (1915—1919), skoraj kakor kronist, zapisoval dogodke in duševne dispozicije med vojno. Tako se mu je posrečilo, da je ustvaril kljub oviram avstrijske cenzure, ki mu je začeto povest konfiscirala in tako nje nadaljnje dozorevanje preprečila, celotno razvojno sliko našega medvojnega življenja od mobilizacije do politične osvoboditve. Čeprav se opis teh zunanjih dogodkov (n. pr. mobilizacije in jugoslovanske opojenosti po polomu) odlikuje po epični nazornosti in moči, ki ji v sedanjih naših prozi ni para, bi se ti spisi ne razlikovali bistveno od ostalega podobnega, ko bi ne bil Finžgar v tem zunanem okviru izdelal slike, ki po svoji splošno človeški in nadčasovni vsebini dviga celotno delo nad minljivo zgodovinsko interesantnost. To je slika notranjih razporov, v katerih sredi splošne pokvarjenosti vendarle zmaguje dobrotla človekove narave in krepost, v katerih se sredi zablad in razbrzdanosti vse strasti živo udeležujejo zdrave moči človekove duše. Jedro tega zvezka Zbranih spisov tvorijo »Bojci«, ki so poleg »Dekle Ančke« gotovo najboljša Finžgarjeva povest iz slovenskega vaškega življenja. — Knjiga se dobi v vseh knjigarnah in stane broširana 40 Din, vezana 50 Din.

Stenski zemljevid Slovenije. Po prof. Orožnu priredil dr. Karel Capuder. Zemljevid se dobi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Nova izdaja že splošno upeljane Orožnevega zemljevida vojvodine Kranjske, ki pa je obsegal tudi južno Štajersko in Koroško ter slovenske dele Primorja ter dobro služil našim šolam in uradom zaradi svojega razmeroma velikega merila (1 : 130.000), je postala nujna potreba, ker je izdaja zastarela in tudi pošla. Nova izdaja ima namen seznaniti z novo politično razdelitvijo slov. zemlje. Zlasti važne so naravne državne meje. Upošteva največje podatke jugoslovansko-italijanske razmejčitve, zlasti razmejčitvene posledice rimske pogodbe z Italijo pri Reki. Dasi še ni končno izvršena vsa razmejčitev, so vendar dela že tako napredovala, da ni pričakovati večjih izprememb, ki bi jih bilo mogoče na karti v tem merilu vidneje naznačiti. Na novo je dodano kot poseben

zemljevid Dolenje Prekmurje in Medjimurje. V notranjosti je na podlagi zakona o razdelitvi države na okrožja (sreze) in raznih dodatnih določb razdeljena Slovenija. Posebno velike izpremembe so na nekdanjem južnem Štajerskem. Ta razdelitev bo važna za urade, ki dosedaj nimajo tako nazornega pripomočka za spoznavanje nove administrativne razdelitve, ker po uradih še vedno vise stari, sedaj že samo zgodovinski zemljevidi. Popravljeni so na podlagi rezultatov zadnjega ljudskega štetja znamenja za kraje. Na novo so vrisane železnice in važnejše nove ceste, spremenjenih je mnogo krajevnih imen, da so v skladu z uradno uvedenimi imeni in posebej še s stenskim zemljevidom, ki ga je izdala Matica Slovenska. Tudi višine so točneje določene. V šolah bo tedaj omogočen pouk domovinoznanstva, ki so ga dosedaj ovirale zastarele stenske karte. Zemljevid obstoji iz šest listov in velja nenalepljen 120 Din, nalepljen na papir s platnenimi prigrabi 240 Din. Na platno s palicami 360 Din. Kdor pa ima kak star na platno kaširan zemljevid, ki ma vsaj velikost 180 × 146 cm, ga lahko pošlje knjigarni, ki ima zemljevid v razprodaji, da ga prelepi z novim zemljevidom, kar bo oskrbela proti mali odškodnini.

Janko Kersnik: **Izbrani spisi za mladino**. Priredila Fran Erjavac in Pavel Flerc. Z risbami okrasil Anton Gojmir Kos. V Ljubljani, 1924. Natisnila, izdala in založila Učiteljska tiskarna. Str. XCV in 416. Cena eleg. vezani knjigi 60 Din. — Janko Kersnik je eden onih naših klasikov, ki ga bo prebiralo staro in mladino še dolgo, dolgo z največjim užitkom, ko bodo mnogi drugi, katerih imena se trenutno bleste po polju našega slovstva že davno pozabljani. To nam dokazuje dejstvo, da je večina njegovih zbranih spisov že davno pošla. Njegovi romani in povesti so še vedno najbolj priljubljeno čtivo našega občinstva in njegove klasične slike in črtice je v naši literaturi še do danes malokdo dosegel. Prav hvaležni moramo biti zato Erjavcu in Fleretu, da sta pri svoji znameniti mladinski izdaji naših klasikov posegla že sedaj po tem našem pisatelju ter ga tako uvedla tudi med mladino, kateri je bil doslej skoro nedostopen. Urejen je ta zvezek, kakor vsi dosedanji te zbirke. Uvaja čitatelja v spise obširen in nadvse skrbno sestavljen življenjepiš z oceno pisateljevega dela, nato sledi antologija, razdeljena v pesmi in odlomke iz romanov in novel, povesti za ljudstvo, slike ter odlomki iz listkov in člankov, zaključuje pa delo zanimiv tolmač. Glede antologije je omeniti, da vsebuje nekaj sestavkov, ki jih v »Zbranih spisih« ni, glede življenjepiša in tolmača pa, da vsebuje mnogo velezanimivega, doslej še neobjavljenega gradiva, radi česar ima ta Erjavc-Fleretova izdaja velik pomen tudi za odraslo občinstvo.

Pevec. Izšla je 1/2 štev. »Peveca« za leto 1925. z naslednjo vsebino: Premrl, Dr. Jos. Čerin. — Prijateljem slovenske pesmi! — Aljaž, Pevski spomini. — Naši zbori. — Vestnik P. Z. — Iz glasbenih listov. — Doma in drugod. — Sporočilo uprave. — Glasbena priloga. — I. Schwab, Zvonovi. — Schwab, Kukovca. — Premrl, Moj blaž. goslov. »Pevec« si je pridobil v teku svojega

štiriletnega obstoja odličnih zaslug za popularizacijo slov. pesmi in ga priporočamo vsem prijateljem lepega petja. Prinaša stalno glasbeno prilogo. Izhaja vsak drugi mesec in se naroča pri upravi v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7. Stane z glasbeno prilogo vred za Jugoslavijo 30 Din, za Italijo 15 lir, za Avstrijo 40.000 Ka, za Ameriko 1 dolar.

Društvena in stanovska kronika

† **Julija Jakličeva.** Dne 2. marca je umrla pri svojih starših v Medvodah vzorna učiteljica in voditeljica gospodinjstkih tečajev gđe. Julija Jakličeva. Bila je vsa leta članica Slomškove zveze. Službovala je najprej kot učiteljica, a pozneje je posvetila vse svoje moči vodstvu gospodinjstkih tečajev. Bila je povsod, kjer je delovala, znana kot izvrstna moč in imela povsod najlepše uspehe. V vseh krogih je bila zelo čislana, ker je bila tihega in izredno ljubeznivega značaja. Nad vse pa so jo ljubile mladenke, njene učenke v tečajih. Do zadnjega delavna kot čebelica, jo je iztrgala smrt nenadoma. Pokojni tovarišici blaž spomin!

Zborovanje novomeško-črnomeljske podružnice »Slomškove zveze« dne 10. januarja 1925 v prostorih »Soče« v Novem mestu.

Vsled zakasnelosti tov. načelnika otvori zborovanje tov. Žukovec in pozdravi navzoče — posebno še novomeške člane in goste — želeč vsem srečno in blagoslovljeno, ravnokar započeto Novo leto in prebere tale dnevni red:

1. Predavanje dr. Česnika; Kazensko pravo in učiteljstvo.

2. Čitanje zapisnika o zadnjem zborovanju.

3. Poročilo o zborovanju »Slomškove« zveze v Ljubljani.

4. Poročilo o izvenšolskem delovanju (Pavla Munda).

5. Slučajnosti.

Referent dr. Ivo Česnik je na podlagi lastnih izkušenj pokazal kako se mora vesti učiteljstvo v raznih zadevah, da se izogne neprijetnostim. Govoril je o namenu kazni učitelja nasproti učencu, ki naj bo vzgojno sredstvo in opozoril pri tem na dovoljeno mero kazni v šoli. Živo je slikal § 104 s. k. z., ki govori o razžalitvah drž. uslužbencev in orisal vse možnosti, kjer lahko trčita učiteljstvo in kaz. pravo skupaj. — Koncem tega referata pride k zborovanju podružnični načelnik, prej nujno zadržan, prevzame vodstvo zborovanja in otvori po govoru dr. Česnika debato, katere so se člani zelo živahno udeležili. H koncu točke se zahvali načelnik referentu za koristno predavanje in preide k drugi točki dnevnega reda.

Zapisnik o zadnjem občnem zboru se prebere in odobri.

Tov. Vrbinc poroča o podrobnostih sklepev »Slomškove zveze« z dne 3. januarja v Ljubljani. — Pri tej točki se začne pogovor o sodelovanju ozir. ustanovitvi zgolj stanovske organizacije. Ugotovi se solidarnost v tem pogledu, pač pa naj bi bila taka organizacija osnovana samo pod pogoji iz leta 1919/20.

Tov. Pavla Munda-Strumbljeva poroča o izvenšolskem delovanju. Priredila je na Gor. Lužicah gospodinjstki tečaj, ki je trajal 5 mesecev ob nedeljah. Prirejala je tudi z učenci otroške igrice.

Glede »Slov. Učitelja« so navzoči z veseljem vzeli na znanje željo o čim pogostejšem izhajanju. Sklene se pozvati vse člane in prijatelje, da sodelujejo pri našem glasilu, da bo moglo bolj pogosto izhajati. — Sklene se tudi resolucija v zadevi Janka Grada na prosvetni oddelek. Resolucija je bila po kratki debati in ugotovitvi besedila soglasno sprejeta. Slično resolucijo se sklene poslati na krajevno organizacijo UJU in sicer na tajnika in podpredsednika. — Tov. Štular opozori člane, da so se od strani ene članice dogajale nerednosti. Kdor ni povsem v naših vrstah, je bolje, da zapusti našo organizacijo.

S tem je bil dnevni red izčrpan, nakar zaključi načelnik zborovanje.

Omenjena resolucija se glasi: Podružnica »Slomškove zveze« za novomeški in črnomeljski okraj se obrača na prosvetni oddelek v zadevi g. J. Grada, bivšega okrajnega šolskega nadzornika. Sklicujoč se na člen 70. in 224. zakona o državnih nameščencih prosi, da se ga nastavi na upraviteljsko mesto v Mostah, ki mu po zakonu pripada, — da se zakon ne krši. P. M. Š.

Prosvetne oddelke imamo sedaj v sledečih oblastih: 1. bihački, 2. vrbački, 3. dubrovački, 4. zagrebački, 5. ljubljanski, 6. mariborski, 7. mostarski, 8. osiečki, 9. primorsko-krajiški, 10. sarajevski, 11. splitski, 12. sremski, 13. travniški, 14. tuzlanski, 15. bački (Novi Sad), 16. beograjski, 17. bitoljski, 18. bregalniški (štíp), 19. zetski (Cetinje), 20. kosovski (Pristina), 21. dunavski (Smederevo) in 22. skopski (Skoplje).

Učiteljska imenovanja in premitivje. Po čl. 52. ozir. 71. so nameščeni: V Št. Vidu nad Ljubljano za šolskega upravitelja Ivan Šmajdek, šolski upravitelj na Krtini. V Št. Juriju pod Kumom za šolskega upravitelja Karel Rostohar, šolski upravitelj v Cerkljah ob Krki. V Grahovem za šolskega upravitelja Fran Mercina, šolski upravitelj v Tribučah. V Gorjah pri Bledu za stalno učiteljico Terezijo Jalen, učiteljico na Koroški Beli. V Zameškem za šolskega upravitelja Josip Sigmund, šolski upravitelj v Starem bregu. V Vojniku za ravnatelja meščanske šole Melhijor Rismal, strokovni učitelj istotam. V Kalobju za šolskega upravitelja Karel Hribernik, šolski upravitelj v Ljubecni. V Špitaliču pri Motniku Peter Loparnik, učitelj v Polzeli. — Stalno nameščena v Št. Vidu nad Ljubljano je Marija Jelenc, doslej učiteljica v Kropi. Na državnem moškem učiteljskem v Ljubljani je imenovan za stalnega profesorja Nande Marolt in za stalnega učitelja glasbe Emil Adamič.

Pri napredovanjih opozarjamo prizadete, da še izvrši plačilo šole tedaj, ko dospe uradni akt ozir. ukaz na računovodstvo. Urgence so nepotrebne.

Upokojitve. Z naredbo ministrstva prosvete so bili na podlagi člena 141. in 239. urad. zakona upokojeni: Demicijan Serajnik, učitelj v Ormožu; Mar. Loparnik-Delakorda, učiteljica v Polzeli; Franc Kranjc, učitelj v Celju; Edvard Čeh, učitelj v Ptujju in Balbina Wittenbach-Cvajner, učiteljica v Vojniku.

Poziv ljubljanskega velikega župana učiteljstvu za nacionalno prosvetno delo.

Apel na učiteljstvo.

Sedanji čas posebno nujno zahteva, da se v šoli in izven šole dosledno, vztrajno in s stopnjevano energijo uveljavlja zlasti važnejša, t. j. vzgojna stran učiteljskega poklica.

Apelujem na stanovsko zavest in na pravilno pojmovanje vzgojnih nalog vsakega učitelja in vsake učiteljice v pričakovanju, da ni v našem učiteljskem stanu nikogar, ki se ne bi v teh težkih in resnih dneh hotel v šoli in zunaj šole izpostaviti s prepričevalno besedo in z rodljubnim delom za proširjenje, poglobitev in vzvišenost državne misli in narodnega edinstva.

Pot do naroda.

Naša država je učiteljstvo stanovsko in duševno osvobodila in mu dala znosen materialen položaj. Ne samo v pri-

znanje zato, ampak iz ljubezni do te države naj se učiteljstvo zaveda visokega zvanja prvega vzgojnega činitelja v državi, ki so mu nekrestano odprta pota do otroških src in po njih do mišljenja in čustvovanja najširših plasti našega naroda.

Nacionalna in državna vzgoja.

Vsa šolska vzgoja bodi prešinjena z nacionalnim duhom in bodi usmerjena k zburanju globoke in ponosne državne zavesti, ki naj ogreva in navdušuje srca mladine, se naj širi iz njih, da objame in oplemeniti tudi srca in duše staršev, bratov in sester, ki so šoli odrasli.

Stik s starši.

Poklic učiteljskega stanu že sam po sebi dovaja učitelje in učiteljice v stalne stike z starši in oskrbniki naše mladine, torej z izvenšolskim svetom. Tudi ti stiki naj nosijo vzgojno obilježje in naj dvigajo ugled in važnost učiteljskega stanu s smotrenim vzgojnim in izobraževalnim njegovim vplivom na vse prebivalstvo šolskega okoliša.

V obrambo države.

Tendenca take vzgoje v nacionalnem in državnem duhu bodi dokazovanje vrednosti urejenega socialnega življenja ujedinenega naroda v enotni naši državi. V obrambo te naše najvišje dobrine mora stati ves narod v stalni pripravljenosti proti vsaki razdiralnosti, proti gospodarskemu komunizmu in proti republikanizmu, ki pomenjajo za našo mlado državo samo nove prevrate, nove borbe in blazno uničevanje vsega, kar sta si priborili poštenost in deloljubnost zavednih in zvestih državljanov.

Za mir in red.

Vsak učitelj in vsaka učiteljica, ki odvrta od naroda strup anacionalnosti in protidržavnosti, brani samega sebe in brani svoj stan, ki mu je v našem narodu in v naši državi odkazano tako visoko mesto poslanstva miru in reda, zavesti, prosvete in značajnosti.

Učitelj in učiteljica, ki sta sama prešinjena od bratovske ljubezni do vseh

Srbov in Hrvatov, ki so z nami vred sinovi iste skupne matere domovine, bosta vedela isto ljubezen vsejati v mlada srca šolske mladine, bosta znala odstranjati in zatirati pojave in okuženja plemenske in verske mržnje in nestrpnosti. Tako vzgojena mladina naj v družbi s svojim učiteljstvom prinaša srečo in mir v domačo hišo, da se zaustavijo in izravnavajo razdvojenosti, ki so jih ob domača ognjišča naplavili valovi razdiralnih in defetističnih strasti in zablod sovražnikov našega narodnega in državnega edinstva!

Na pozitivno delo!

Učiteljstvo naj se izogiblje vsake opasnosti, ki bi ga zavajala v zapletke krajevnih osebnih prilik. Vzvišeno nad ves malenkostni lokalizem naj išče zaslombe in opore v iskrenem tovarištvu lastnih vrst, v medsebojni zaupnosti in slogi, ki se v tem primeru resnično izpričuje kot zmagovita moč pozitivno ustvarjajočega državotvornega elementa.

Učiteljstvo vsake šole naj se na domačih svojih skupščinah in zborovanih razgovarja o teh prevažnih svojih vzgojnih nalogah in naj sklepe in svoje delo uravnava in izvaja tako, kakor to zahtevajo odnošaji domačega kraja in interesi naše države.

Učiteljstvo vsake šole naj se domeni o enotnem delu v zmislu te poslanice, uvažujoč posebno priliko svojega kraja in iščoč pota in sredstva, kako pride vsaka šola najprej do pozitivnih uspehov.

Na enorazrednicah stori to dotična učna oseba sama.

Te sklepe je takoj sporočiti pristojnemu srezkemu šolskemu svetu, ti pa naj skupno poročilo svojega sreza kar najhitreje pošljejo semkaj.

Veliki župan: **Baltič** l. r.

Všetjetje vojnih let v napredovanje in penzijo. Ministrstvo prosvete je z odlokom O. N. br. 43.569 od 7. oktobra 1924 z ozirom na uverjenje vojnega ministrstva odločilo, da se vojna leta računajo samo za penzijo in ne za povišice kot efektivna leta službovanja. »Poštni

glasnik« pa prinaša sledečo važno razsodbo: Državni svet je izdal z rešenjem št. 33.427 od 16. decembra 1924 važno razsodbo glede štetja vojnih let. Tovariš J. K. v B. se je pritožil proti prevedbi, ker mu niso šteli leta vojaškega službovanja za časa vojne. Državni svet je razveljavil prevedbo poštnega ministrstva in ugodil pritožbi J. K., kateremu je priznal vsa leta vojne tako v pokojnino kakor tudi v napredovanje. Pri tej razsodbi se je državni svet opiral na sledeče avstrijske predpise: Dvorni dekret št. 47.388 od 21. novembra 1832 (P. G. S. čl. 60.); zakon o vojaški oskrbi osebja c. in kr. vojske, vojne mornarice in domobranstva od 27. decembra 1875; dekret finančnega ministrstva št. 4847 od 17. februarja 1892; ministrska naredba od 10. dec. 1915 (drž. zak. št. 362) in cesarska naredba od 9. junija 1915 (drž. zak. št. 361) o računanju vojnih let. Ta razsodba je velike važnosti za vse prizadete tovariše, kajti J. K. ni bil oficir in je vstopil v državno službo šele po vojni.

Izključitev iz državne službe in upokojitev na podlagi čl. 4. uradniškega zakona. Neki pravnik je v zagrebškem »Obzoru« o priliki upokojitve vseučiliškega profesorja Bazale iz Zagreba razmotrival o upravičenosti upokojitve na podlagi čl. 4., točka 5., al. 2. uradniškega zakona. Ta člen se glasi: »Državni uslužbenec ne sme biti, kdor javno izraža načela zoper obstoječe državne oblike ali načelo protipravne izpremembe državnega reda.« Tu nastane vprašanje, kdo ima po zakonu pravico in dolžnost za presoditev, ali ima kdo navedene lastnosti, ki ga izključujejo iz državne službe. Pri tem je treba razlikovati dvoje: 1. Kader gre za osebo, ki še ni v državni službi in 2. kader gre za osebo, ki je že v državni službi. Kader gre za prvi primer, to je o aspirantu na državno službo, tedaj je jasno, da

.....

**Poravnajte
naročnino (članarino)!**

.....

pripada po zakonu pravica in dolžnost za presoditev strokovne in moralne (politične) sposobnosti za državno službo ustavni, eksekutivni oblasti, torej kralju na predlog pristojnega ministra, pristojnim ministrom in njihovim podrejenim organom »jure derivationis i delegationis« (čl. 52. uradn. zakona). Pri tem poslu delajo našteti eksekutivni organi državne oblasti, v kolikor niso vezani s posebnimi zakonitimi odredbami, po svojem svobodnem prepričanju (liberum arbitrium), noseč za čin svobodnega prepričanja polno politično odgovornost. Toda drugače je treba postopati pri osebi, ki je že v državni službi. Kakorkoli se pojmuje javnopravni odnos državnega uslužbenca pri državni oblasti (bolj liberalne ali bolj konservativne) je za vsakočr jasno, da postane vsak državni uslužbenec, kadar stopi v državno službo, subjekt odredenih pravic in dolžnosti. Vsak državni uslužbenec, ki stopi v državno službo, ima torej pravico, da ostane v službi, a njegova služba preneha po zakonu (čl. 131.), razen po njegovi lastni volji, le v sledečih primerih: 1. po razsodbi rednega ali disciplinarnega sodišča; 2. po sili zakona (taksativno je v čl. 133. naštetih 11 primerov) in 3. s smrtjo. Drugega vzroka ni, po katerem bi proti volji državnega uslužbenca mogla po zakonu prenehati njegova služba, niti za onega, ki »izraža načela zoper obstoječe državne oblike ali načelo protipravne izpremembe državnega reda.« — Takšno osebo se sme odpustiti iz službe, in sicer na podlagi zakona le, ako mu pristojno redno ali disciplinsko sodišče dokaže imputirano dejstvo, postopajoč po predpisanim kontradiktornem postopanju z uporabo zakonitih pravnih lekov. Pa to je povsem naravno, ker v naši državi ne more nihče biti obsojen, dokler ni zaslišan na pristojnem mestu ali dokler ga po zakonitem načinu ne pozovejo, da se brani (čl. 7. ustave), a upokojitev proti volji uslužbenca je težka disciplinska kazen (čl. 165. urad. zak.), katero sme izreči le disciplinsko sodišče na temelju disciplinskega postopanja (čl. 166. urad. zak.). Z napetostjo pričauje

kuje javnost, kakšno stališče bo zavzel državni svet; ali bo uničil dotično naredbo vlade ali bo dovolil gaženje zakona, ki ima nalogo obrambe.

Pri državnih uslužbencih gre za njihovo osebno svobodo in neodvisnost od vladajočih režimov, ki se menjajo in se bodo vedno menjavali. — (Po zagrebškem »Našem Glasu«.)

Likvidacija učiteljskih pokojnin. Kredit za naknadno izplačilo dospelih učiteljskih pokojnin iz prejšnjih let je otvorjen in je prejela delegacija ministrstva financ dotično rešenje. (Gener. direkcija drž. računovodstva v Beogradu z dne 10. februarja t. l. D. R. br. 130.718.)

Pristopite k »Učiteljski samopomoči«, ki je društvo s človekoljubnim namenom, da pomaga z denarnimi prispevki onim, ki jih je ostavilo najdražje bitje za vedno!

Ker je društvo nepolitično in ker naj bi se učiteljstvo v teh vprašanih solidarno podpiralo, navajamo tu nekaj glavnih pogojev za vstop v to organizacijo. Pri tem se bomo ozirali tudi na 1. februarja t. l. izpremenjena pravila.

Na novo vstopivši član plača:

1. pristopnine v starosti od 20 do 25 let 1 Din, od 25 do 30 let 5 Din, od 30 do 35 let 20 Din, od 35 do 40 let 30 Din, od 40 do 45 let 50 Din;

2. vpisnine 10 Din;

3. za zadnji smrtni slučaj 5 Din;

4. letnine in upravnine 3 Din;

5. odpravnine 4 Din;

6. društvena pravila in poština 3 Din.

Zdaj morejo pristopiti k društvu tudi nad 45 let stari tovariši in tovarišice, ozir. njih svojci. Ti plačajo nekaj več, a lahko to store v mesečnih obrokih.

Za vstop ni treba nobenega zdravniškega izpričevala, kar je bilo doslej v veljavi. Le v posebno dvomljivih slučajih bi ga mogel zahtevati društveni odbor.

Novi priglasienci naj navedejo sledeče podatke: Krstno in rodbinsko ime, stan, rojstni datum (dan, mesec, leto), rojstni kraj in bivališče (naslov). Če manjka le eden teh podatkov, mora upravnik povpraševati, iskati in pisati okrog, kar povzroča mnogo zamude časa in nepotrebnih stroškov. Za odgovor je priložiti znamko za 1 Din.

Sedaj šteje društvo okrog 800 članov. Stremeti moramo, da naraste število udov daleko nad 1000! Po tem številu bi prejeli mi oziroma naše žene, matere, sestre ali bratje, t. j. tisti, ki bi bil v to pooblaščen, 1000 krat po 5 Din. Že lepa vsota!

Res, da mora vsak član za vsak smrtni slučaj plačati po poštni položnici 5 Din; to je malenkostno za nas vsakega. V letu 1924. je n. pr. umrlo 6 udov. Ako se društvo številčno pomnoži n. pr. na 1500, bi morda

nastalo v enem letu kakih 10 slučajev smrti, kar bi obremenilo vsakega uda l. na 50 Din. V zavesti, da z našimi prispevki lajšamo bol zapuščenih, vpliva to blagodejno na nas same. Ko zapuščenim poka srce žalosti, mu člani »Samopomoči« priskočijo na pomoč z znatno vsoto. Tako se vsaj v prvi sili ni treba ostalim boriti s to okoliščino, ko jih je zadela že usoda sama tako težko.

Vsi člani »Slomškove zveze« naj bi postali udje »Učiteljske samopomoči«! Pristopi naj vsak, če je oženjen ali samec, star ali mlad, tovariš ali tovarišica! Z vstopom k društvu ni rečeno, da mora dotičnik kmalu umreti, pač pa naj pristopi vsak radi velikega karitativnega dela. Ker pa to vprašanje ni izbežno za nikogar, se bodo lahko okoristili dobrin te organizacije nazadnje tudi naši svojci.

»Učiteljska samopomoč« prekaša vse varovalnice za življenje, pri katerih se plača veliko več za tako veliko vsoto.

»Učiteljska samopomoč« nas tudi stanovsko družji in zbližuje.

Kdor hoče pristopiti, naj se obrne na predsednika g. Ivana Kocijančiča, učitelja v Ljubljani, Gosposvetska cesta 13, vrata 10. D. Br.

Matični listi. Ti naši novi uradni papirji nam zmanjšujejo v marsičem pisanje. Vendar jih bo treba v prvi priliki izpopolniti in izboljšati. Zelo neprikladne so rubrike za podpise učiteljev, osobito če se otrok za II. tečaj preseli na kako drugo šolo. — Tudi naj bi že šolska oblast izdala nekake preglede matičnih listov. Zdaj si — kdor hoče imeti evidenco in red o matičnih listih — sami črtamo take zaznamke. — Zelo prenačljeno bi bilo, ako bi šolska oblast izdala mišljene preglede, ne da bi poprej vprašala izkušene šolske voditelje, ki so imeli sami priliko že nekaj let voditi sezname. D. Br.

Izkaz o napredku. Ta nadomestek za prejšnja šolska naznanila je veliko bolj pomanjkljiv kot matični listi. Pa zdaj, ko je predpisana taksa, je postal za marsikakega učenca iluzoričen. Ako ne vplačajo starši takse ali ne predložijo ubožnih izpričeval skozi vsa šolska leta, tudi nimajo izkazi redov iz dotičnih let.

Preden bi se notiral kak nov izkaz, naj bi poklicana šolska oblast tudi za te tiskovine zbrala primerne nasvete učiteljev. — Tako pogrešamo na teh tiskovinah podpisa šolskega voditelja — ali če hočete — upravitelja šole. Stopnja razreda bi se morala pisati z besedo, ker se drugače lahko zlorablja, a ni za to prostora. Sploh ima sedanjí izkaz pri vsakem šolskem letu — na kratko povedano — precej zmešano »glavo«. Dalje nima potrebnih listov za vpis morebitnega 9. šolskega leta, ne za izdajo odpustnice in odhodnice, kar celo matični list upošteva. Sicer je pa splošno mnenje in želja, da bi ostala za odpustnico v veljavi sedanja tiskovina. D. Br.

Taksiranje šolskih naznanil in izkazov. Marsikje tožijo, da otroci ne prineso za dosego izpričeval ne kolekov in ne potrdil o uboštvu. Denarja ne prineso, ker ga staršem še za drugo primanjkuje, izpričeval o uboštvu pa radi ovir, ki nastanejo pri tem. Tako prejme ob semestru in ob sklepu šolskega leta prav malo učencev in učenk izkaz o svojem napredku, kar pa je za prospeh šole kvarno. — Pri nas v tem oziru nismo imeli nikakih težav. Kakor obakrat lansko leto, tako so tudi letos v I. tečaju prejeli vsi učenci in učenke svoja izpričevala. Premožni so prinesli denar, drugi so pa bili oproščeni. — Vsekakor moramo vztrajati, da se ta davek odpravi. Dokler pa ostane v veljavi, skušajmo odpraviti čim več ovir za redni razvoj šole. Na naši šoli — mislim — da finančni zakon ni motil redne izdaje izkazov o napredku, ker smo sami oskrbeli revnim otrokom izpričevala o uboštvu. — Ko se bliža konec semestra, napravi šolski voditelj seznam učencev in učenk, ki morejo po mnenju učiteljstva biti oproščeni takse. Pri tem ne gledamo — kar je najvažnejše — ali kdo plačuje 10 ali 20 Din direktnega davka, ampak učitelj brez tega spozna, če je otrok reven ali ne. Ves seznam za celo šolo pošljem v imenu staršev na županstvo s prošnjo, da izda ubožna izpričevala. Tako imamo v par dneh o vprašanje rešeno. Ubožni so oproščeni, premožnejši pa itak radi prineso potrebno vsoto. Dr. Br.

Zavračanje nasilja. Predsednik češkoslovaške republike T. G. Masaryk, ki je praznoval dne 7. marca t. l. 75letnico rojstva, pravi o nasilju: »Zlo moramo premagati z dobrim. Vsako nasilje moramo zavračati, in sicer dosledno, ker drugače ne pridemo dalje. Braniti se moramo in moramo. V skrajnem slučaju tudi z železom, toda ogibajmo se aktivnega nasilja in novega nasilja.« O rodoljubju, politiki in narodnosti pa pravi Masaryk: »Naše rodoljubje mora biti naprednost, narodnost nam mora biti človekoljubnost. — Politika, kot socialna praksa, mora postati del npravnega prepričanja. Dokler tega ne bo, ne bo dobro. — Staro pravilo: Ne laži! poučuje tisočkrat bolj, ko vsi bombastični govori o domovini in narodu.«

Izenačenje meščanskih šol. Z odlokom O. N. br. 5474 so izdana pravila za končni izpit na meščanskih šolah. Redovanje na meščanskih šolah je izenačeno z osnovnimi ter je urjena tudi taksa za privatne izpite na meščanskih šolah, t. j. izenačena z ostalimi pokrajinami.

Prošnje za povišice. Opozarja se, da se vse prošnje, ki niso predložene v smislu mi-

nistrskega predpisa in h kateremu je Učiteljska tiskarna izdala vse potrebne tiskovine, vračajo, kar povzroča zakasnitev in nepotrebno delo. Glej »Slov. Učitelj« št. 1, str. 15.

Izpremenjeno zaračunavanje v plačilnih listih. Glavna kontrola je odredila, da se bodo od 1. aprila t. l. nadalje zaračunavale draginjske doklade za otroke in za ženo v plačilnih listih v rubriki pri draginjskih dokladah in ne več kakor doslej, da se je zaračunal del draginjskih doklad v smislu pragmatike pri plači. Plača bo razvidna zase in draginjske doklade zopet ločeno zase.

Izplačajte nam dolžne razlike! Že nadejano leto traja naš boj za izplačilo že tolikokrat pričakovanih in obljubljenih razlik. Pravijo, da čivkajo že vrabci o njih, samo naši državniki imajo za to gluha ušesa. Zdaj, ko se bo sestavljala nova dvanajstinka, nov državni budžet, naj stoje naše organizacije na pozorišču, da se vendar enkrat najdejo potrebni milijončki za izplačilo razlik državnim nameščencem.

Nabavljalna zadruga državnih uslužbenecv v Beogradu zgradi svoj dom, v katerem bodo nastanjene njene prodajalne in skladišča. Prostor za dom je dala država brezplačno, a Glavni Savez nabavljalnih zadrug je dal pod povoljnimi pogoji potreben kredit za zidanje.

Stalne brezplačne vozne karte za leto 1925 za obisk šole.

Po členu 32. predpisa o brezplačni in povlašteni vožnji se izdajo brezplačne letne karte za obisk šole onim otrokom aktivnih železniških nameščencev in aktivnih železniških delavcev, ki obiskujejo šolo izven kraja svojega rednega bivališča v bližnjem mestu in sicer v smislu naredbe Ministrstva saobračaja br. 27.104/24 samo do izpolnitve 23. leta starosti.

Pod pogojem »šola« se lahko subsumira tudi obrtno-nadaljevalna šola.

Oni otroci, katerim po predpisih ne pripada osebna oplatnična legitimacija oziroma listna legitimacija, se imajo pri vožnji z letno brezplačno karto izkazati z dijaško izkaznico, ki jo jim izda za vsako šolsko leto dotična šolska uprava, kjer obiskujejo pouk. Dijaška izkaznica mora biti opremljena s sliko in prežigosana s šolskim žigom.

Letne brezplačne karte dobe samo oni otroci, ki se vozijo redno iz kraja bivanja v šolo in nazaj, ne pa tudi oni, ki se vozijo domov le ob nedeljah in praznikih, sicer pa imajo dijaško stanovanje v kraju, kjer obiskujejo šolo.

Pri naročitvi novih potrebnih kart je obenem priložiti zahtevnemu obrazcu šolsko potrdilo, da je prosilec učenec dotičnega zavoda in event. tudi učno pogodbo.

Označba roka velikih počitnic v dijaških legitimacijah. Ministrstvo prosvete je dobilo od ministrstva saobračaja pod M. S. Br. 29.693/24 odlok sledeče vsebine: Člen 96. predpisa o voznih olajšavah na državnih železnicah določa rok, v katerem imajo dijaški ob velikih počitnicah pravico na vozno olajšavo. Dasi je naveden obsežen rok, se sklicujejo poedine šole na to, da je ta rok nezadosten. — Ker je nemogoče vzeti v poštev vse šole, je odločil g. minister saobračaja z gornjim odlokom, da v kolikor določeni rok ni zadosten, smejo šolske oblasti v objavih dijaških legitimacij označiti, o d kdaj do kdaj trajajo velike počitnice in na podlagi tega smejo železniške postaje izdajati vozovnice z vozovno olajšavo.

Razpisi učiteljskih služb. Zadnji čas se razpisujejo učiteljske službe samo v »Uradnem listu« s prav kratkim rokom. Ta list dobivajo šole s slabo pošto zvezo mnogokrat, ko je že rok potekel.

Načrt šolskega zakona za osnovne šole je gospod minister prosvete izročil UJU, da ga prouči in stavi vzajemno z vsemi poverjeništvii svoje pripombe.

Darujte za sklad!

»Slovenski Učitelj« izhaja v začetku vsakega meseca. Uredništvo (Fort. Lužar) je v Ljubljani, Glinška ulica št. 5/I. Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ulica št. 6. Naročnina znaša 30 Din, društvena članarina 50 Din in prejema vsak član list brezplačno. Naročnina za Italijo je 10 lir. — Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije in naročnino pa upravništvo.

Last »Slomškove zveze«. Oblastvom odgovoren I. Labernik, učitelj na Rakovniku. Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.